Geopark Ralsko
NÁRODNÍ GEOPARK

ZÁHADA PUSTÉHO RYBNÍKA

Národní geopark Ralsko GPS: 50.5868969N, 14.7335933E

Na rozvodí Hradčanského a Břehyňského potoka leží oblast zvaná odedávna Pustý rybník (německy Wüste Teich). Jde o plošinu pokrytou rašeliništěm s několika vývěry podzemní vody, která se dělí na tři části: Horní, Prostřední a Dolní. Podle ústní tradice zde kdysi býval rybník. Dnešní podoba místa ale o rybníku vůbec nevypovídá. Je opravdu možné, že zde někdy byl rybník?

ZÁHADA PUSTÉHO RYBNÍKA

Národní geopark Ralsko GPS: 50.5868969N, 14.7335933E

Geopark Ralsko
NÁRODNÍ GEOPARK

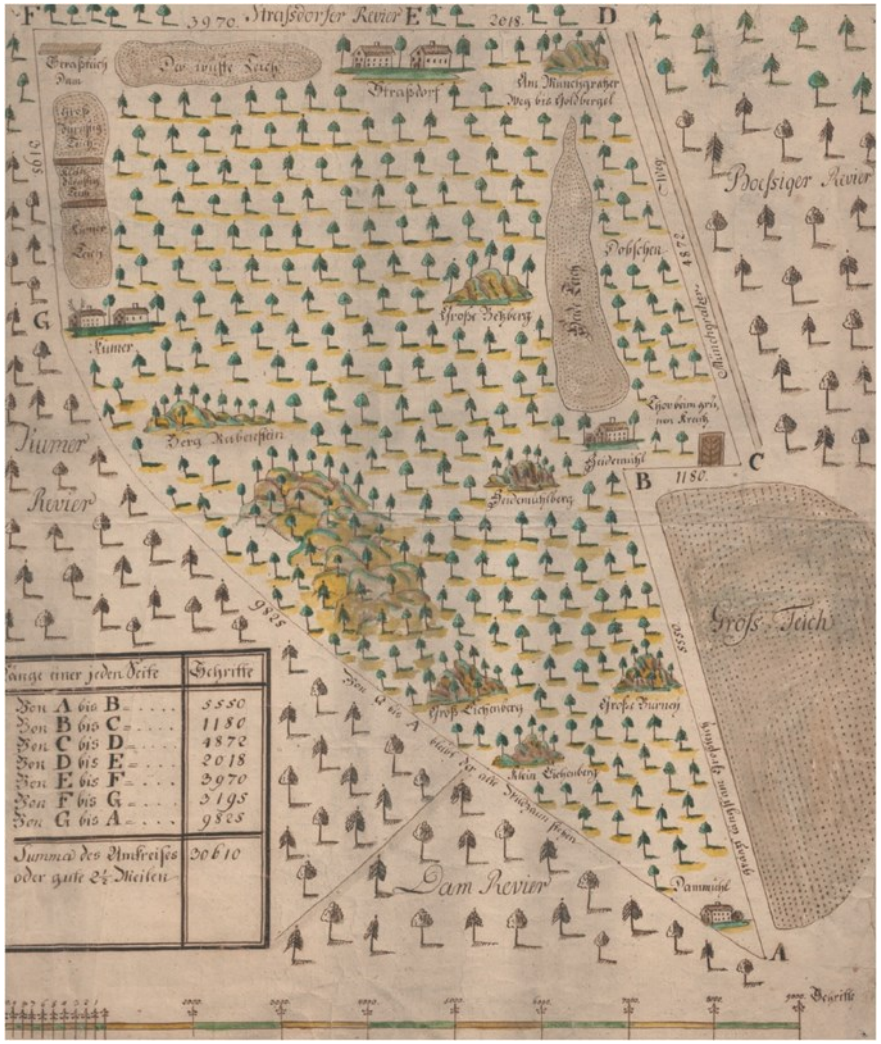

Důkaz 1 - Výřez z mapy Velkého rybníka u Doks a okolí z 18. století. "Groß Teich" vpravo dole je dnešní Máchovo jezero. V levém horním rohu rybníky "Kummer Teich" (Hradčanský), "Klein Dürnstig Teich" (Malý Drsník), "Groß Dürnstig Teich" (Velký Drsník) a hráz rybníka Straßteich (Strážovský). Vpravo od nich je plocha s názvem "Der Wüste Teich" (Pustý rybník).

HYPOTÉZA: V roce 1887 vyslovil geolog a geograf Antonín Wurm hypotézu o tom, jak mohl být rybník velký: jižní hráz rybníka tvořil val mezi Bílým kamenem (na jihovýchodním cípu Kumerského pohoří) a skalami u Strážova. Na severu byl rybník spojen s dnešním rybníkem Držníkem. Celková plocha takového rybníka by byla 180 ha .

DŮKAZ 1: Název místa – Na mapách z 18. století je oblast opakovaně označována názvem „Der Wüste Teich" (Pustý rybník). Názvy by tedy svědčily pro existenci rybníka.

Důkaz 1: mapa Valdštejnského panství z roku 1810 – místo "Wist Teüch" – Pustý rybník.

ZÁHADA PUSTÉHO RYBNÍKA

Národní geopark Ralsko GPS: 50.5868969N, 14.7335933E

Geopark Ralsko
NÁRODNÍ GEOPARK

DŮKAZ 2: Shnilé mosty – Z roku 1554 se dochoval podrobný popis panské rybniční soustavy a zde je zmíněno místo "shnilé mosty" jako rybník již pustý. Jedná se snad o téže místo? Téměř všechny ostatní rybníky v seznamu z roku 1554 lokalizovat dokážeme, ale kde se přesně nacházelo místo "shnilé mosty"?

"Na blízkém panství Bělá nalézáme sklárnu za Kuřími vodami ke vsi Ploučnici, jak se zdá, s hutí Strassdorf zvanou. Byla ze dřeva vystavěna s jednou pecí, s maštalemi koňskými, sklepem na pivo a krčmou. Dělalo se v ní rozličné sklo, zvláště tabule a kolečka. Poprvé setkáváme se s ní v popsání panství z roku 1727. Chtíc panství nakažené dříví v Dubčinách speněžiti, prodalo roku 1774 sklárnu ve vsi Strassdorfu se staveními, poli kolem huti ležícími a loukou v pustém rybníku o výměře 2 strychů, jakož i se skalou asi 200 kroků v objemu mající (vyjmouc stromy na těch pozemcích stojící), za 1 500 zl. a roční plat 27 zl., Janu Josefu Kittlovi, huťmistru ve Falknově..."

Důkaz 5: František Mareš, České sklo. Praha 1893, s. 43.

DŮKAZ 3: Svědectví starých knih – Místo "shnilé mosty" zmiňují i registry komorního soudu z roku 1511 jako hranici v bezdězském panství. Toto místo leželo poblíž Ploučnice a silnice z Bělé do Mimoně. To by umístění Pustého rybníka odpovídalo. Ale už v 16. století byl tedy rybník pustý!

DŮKAZ 4: Stromy – V roce 1887 Wurm sám uvádí, že rybník musel být vypuštěn o 100 let dříve vzhledem ke vzrostlým stromům na rašeliništi.

DŮKAZ 5: Těžba písku a Strážovská sklárna – O existenci Strážovské sklárny, která je vzdálená od Pustého rybníka pouhý 1 km, máme jasné doklady v roce 1727 . V roce 1774 kupuje sklárnu huťmistr Jan Josef Kittel a ze záznamů se dozvídáme, že ke sklárně patří "louka v pustém rybníku". Z roku 1788 máme doloženo, že sklárna těžila pro svůj provoz jemný písek z pustého rybníku. O vodě není žádná zmínka a vzhledem k těžbě tam být ani žádná nemohla.

1 metr....1000 let
235 cm= 2,35 m

x= 2,35 . 1000

Text mluví o výměře louky 2 štrychy. Od roku 1765 je jeden štrych (nebo také **korec)** = 2877,5 metru čtvereční-ho. Celková plocha "pusté louky" je tedy pouze 0,573 ha.

ZÁHADA PUSTÉHO RYBNÍKA

Národní geopark Ralsko GPS: 50.5868969N, 14.7335933E

Geopark Ralsko
NÁRODNÍ GEOPARK

Ověření hypotézy: Výpočet výšky hladiny

Kdyby hladina vody sahala až ke koruně hráze na jižním konci rybníka, hloubka vody u hráze by byla zhruba 1,5 m, ve své střední části však jen kolem 50 cm. Na severním konci by rybník musel být hrazen 4 metry vysokou hrází na Hradčanském potoce, po které zde není stopy.

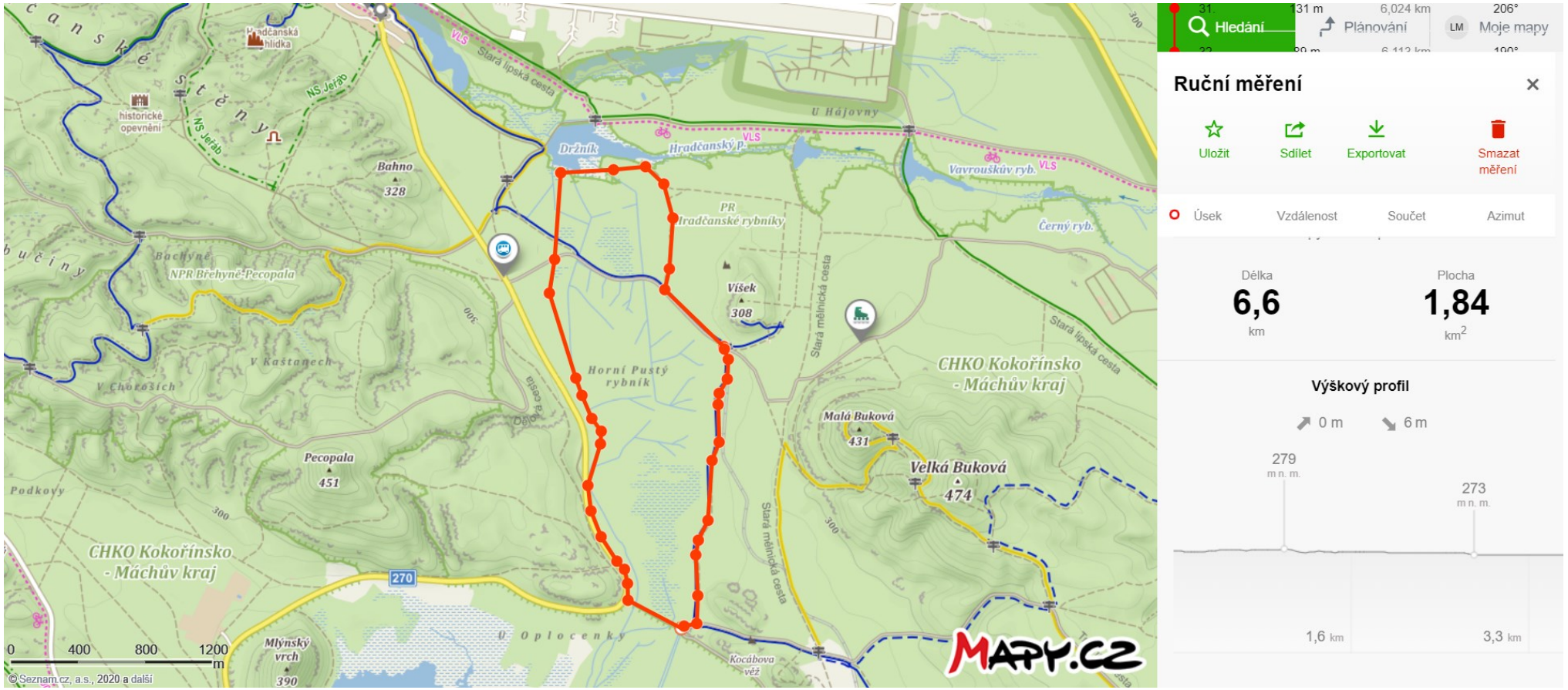

ZÁHADA PUSTÉHO RYBNÍKA

Národní geopark Ralsko GPS: 50.5868969N, 14.7335933E

Geopark Ralsko
NÁRODNÍ GEOPARK

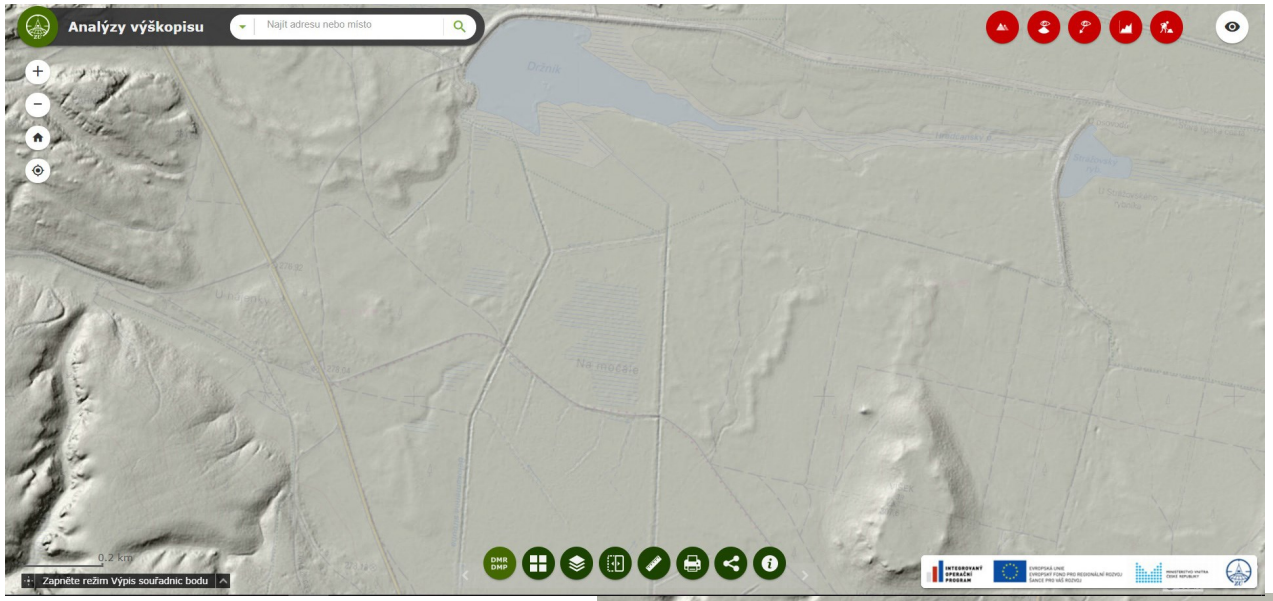

DŮKAZ 6: Hledá se hráz – Pokud existovala hráz vysoká 4 metry, měla by po ní v terénu zbýt nějaká stopa. Prověřili jsme tedy reliéf terénu v 5G. Výsledky si můžete porovnat.

DŮKAZ 7: Vývěry podzemní vody – Plocha je pokryta zalesněným rašeliništěm, na několika místech jsou vývěry podzemní vody.

PROTIARGUMENT: Prameny jsou ukryty pod vrstvou rašeliny, v některých místech až 2 metry silnou. Jinak oblast nemá žádné povrchové přítoky. Vývěry pravděpodobně nezajistí potřebnou vodu pro rybník.

ZÁHADA PUSTÉHO RYBNÍKA

Národní geopark Ralsko GPS: 50.5868969N, 14.7335933E

Geopark Ralsko
NÁRODNÍ GEOPARK

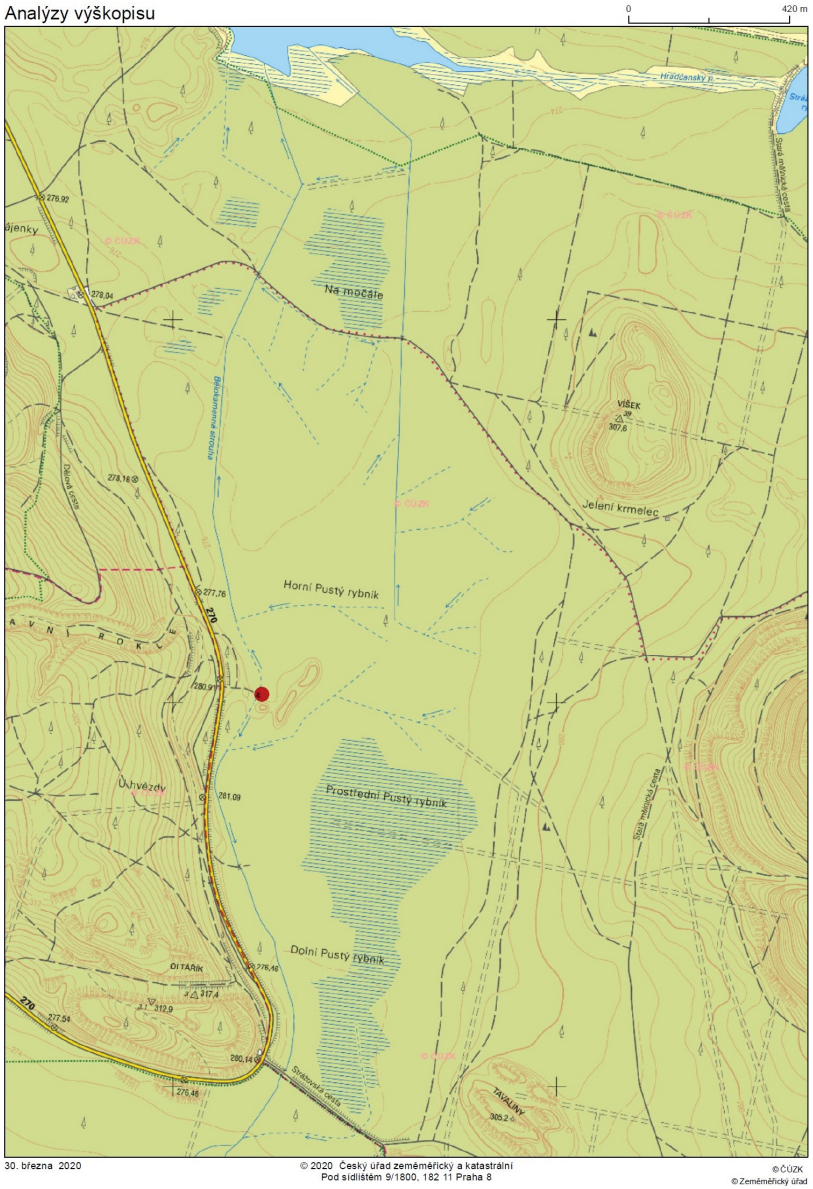

DŮKAZ 8: Odvedená voda – Rašeliniště v dnešní podobě je poměrně suché. Kam se ztratila voda? Přírodní poměry v rašeliništi se změnily vybudováním příkopů, které oblast odvodňují. Stalo se tak pravděpodobně za vlády Valdštejnů v 18. století. Jedním příkopů je Bělokamenná strouha, která propojuje Břehyňský rybník a rybník Držník. Ačkoli se jedná o obyčejnou strouhu, svědčí o řemeslném umění našich předků – zhruba ve třetině se nalézá malé rozvodí dvou systémů – na jedné straně voda odtéká do Břehyňského rybníka a na druhé straně do Držníku.

Důkaz 8 schéma s odvodňovací strouhou. Rozvodí je označeno červeným bodem. Pozorně si prohlédněte směry modrých šipek.

ZÁHADA PUSTÉHO RYBNÍKA

Národní geopark Ralsko GPS: 50.5868969N, 14.7335933E

Geopark Ralsko
NÁRODNÍ GEOPARK

Vědecký průzkum odhalil stopy po požáru před několika tisíci lety

V roce 1961 uskutečnil Zdeněk Dohnal zajímavý výzkum rašelinišť v této oblasti pomocí sond. Pod vrstvou rašeliny v Pustém rybníce jsou uloženy vrstvy jemnozrnného písku, což potvrzuje teorii o těžbě písku pro sklárnu. 73 cm pod povrchem rašeliniště odhalila sonda uhlíkovou vrstvu. Vznikla pravděpodobně při rozsáhlém požáru před tisícem let. Stejná vrstva byla odhalena i na rašeliništi Břehyňský rybník 1 km odtud a to v hloubce 52 cm. O existenci rybníku to však mnoho říct nemůže.

1 metr....1000 let
235 cm= 2,35 m

x= 2,35 . 1000

Úkol pro zvídavé: Ověření - stáří rašeliniště

Rašeliniště narůstá pomalu - za rok nanejvýš o 1-2 milimetry. Metr silná vrstva rašeliny se tedy vytváří 500 až 1000 let. Výška rašelinné vrstvy v Pustém rybníce je až 235 cm. Jak staré je přibližně rašeliniště v Pustém rybníce?

Vznik rašeliniště

1)

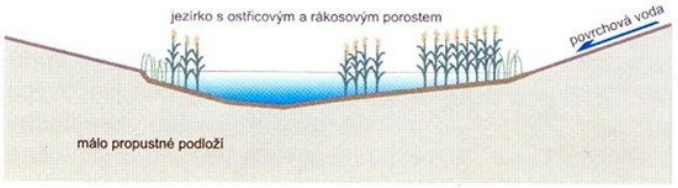

V poledové době se v prohlubních s málo propustným podložím či s podzemním vývěrem vytvořila mělká jezírka, která zarůstala ostřicí a rákosem. Jejich odumřelé zbytky daly vzniknout ostřicorákosové slatině.

2)

Později převládl ve vegetaci zarůstajících jezírek rašeliník, který rychleji přirůstal při jejich volné vodní hladině. Odumíráním rašeliníku bez přístupu vzduchu a v kyselém prostředí vzniká rašelina.

Navštívili jste někdy rašeliniště? Jak si představujete jeho povrch.

ZÁHADA PUSTÉHO RYBNÍKA

Národní geopark Ralsko GPS: 50.5868969N, 14.7335933E

Geopark Ralsko
NÁRODNÍ GEOPARK

Co můžeme ověřit v terénu?

- Pokud byla hráz vysoká až 4 metry, měly by v terénu být viditelné nějaké pozůstatky.
- Na hrázích stávaly často aleje dubů nebo jiných stromů, aby se hráze zpevnily. Je v terénu něco takového viditelné?

Místo na vaše poznámky

Závěr

Zdá se, že v těchto místech nikdy žádný rybník nebyl. Místo však bylo natolik podmáčené, že v deštivých letech zde mohla stát voda a lidem připomínala rybník. Ale kdo ví? Možná něco vyzkoumáte sami....